

MaNie

Nr. 151
Lente 2024

NIEUWE ENERGIE

Magische Maas en Niersplek

Sjaak Kamps geniet van het landschap nabij Siebengewald. Vergezichten en passerende vogels bieden hem een magisch uitzicht.

Huiszwaluwen in Afferden

Droomhuis voor zwaluwen aan de Staijehof.

Archeologische fietsroute

Geniet van het landschap en beleef de historie van Gennep tijdens een fietstocht van 33 kilometer langs 10 archeologische hotspots.

NK Maasheggenvlechten

Twee teams van IVN Maas en Niers namen deel aan het NK Maasheggenvlechten 2024.

IVN

IVN natuureducatie is een landelijke organisatie, opgericht in 1960. De vereniging heeft 161 afdelingen met circa 6000 IVN-vrijwilligers die zich inzetten voor natuur, milieu en duurzaamheid.

IVN MAAS EN NIEERS

Onze afdeling heeft als werkgebied de gemeenten Genneep, Bergen en Mook en Middelaar. We hebben ruim 300 leden, waarvan 55 jeugdleden. Ons doel is om jong en oud te laten ervaren hoe mooi en waardevol natuur is. Onze actieve leden / vrijwilligers organiseren onder andere natuurexcursies, jeugdactiviteiten, cursussen en nog veel meer.

Word lid en doe mee!

Bijvoorbeeld met de nieuwe uilenwerkgroep. Of samen aan de slag in het groen met de werkgroep Landschapsbeheer. Zie al onze werkgroepen op deze pagina. Er zit vast wel een activiteit tussen die bij jou past en waarmee jij je kunt inzetten voor onze mooie natuur.

Heb je interesse? Of wil je meer informatie? Stuur dan een kort mailtje naar de werkgroep met je voorkeur. Zie voor meer informatie onze website www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers of scan de QR-code:

Hoe kun je lid worden of opzeggen?

Nieuw lid of donateur | IVN
<https://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/lidmaatschap/>

Wat kost het om lid te worden?

Jeugdleden € 7,50 per jaar en volwassen lid € 25,-
meer info: zie website.

Wat biedt het lidmaatschap je?

Nieuwsbrieven, clubblad MaNie, natuurwandelingen, cursussen, lezingen en deelname aan werkgroepen.

COLOFON

Redactieteam MaNie

Marcel Aaldering, Myriam van Breevoort, Saskia Egmond, René Elich, Miriam Pietz, Germa Vloet,

E-mailadres redactie: Rene Elich, p/a redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

Grafische vormgeving: Andries Kneuel

Foto achterblad: Marian Vink (collage excursie Graefenthal)

Druk: Druckerei Heiming | Kleve, Deutschland

Papier:

Bezoekadres IVN Maas en Niers: Kampweg 10, 6591 XV Genneep (bij de algemene begraafplaats).

Bankrekening: IBAN NL69 RABO 0140663460

KuK-nummer: 40166209

© Copyright IVN Maas en Niers

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming voor andere doeleinden gebruikt worden.

Werkgroepen

Bibliotheek:

(niet actief) - info@ivn-maasenniers.nl

Cursussen:

Marcel Aaldering (vacature) - educatie@ivn-maasenniers.nl

Excursies en wandelingen:

Jan Wolters (vacature) - activiteiten@ivn-maasenniers.nl

Fotografie:

Marian Vink - (e-mailadres in aanvraag)

Insecten en vlinders:

Peter Megens - PAH.Megens@live.nl

Jeugd, de Groentjes:

Myriam van Breevoort - groentjes@ivn-maasenniers.nl

Landschapsbeheer:

John Toonen - landschapsbeheer@ivn-maasenniers.nl

Ledenadministratie:

Jeroen Jorna - ledenadmi@ivn-maasenniers.nl

Natuur en Milieu:

Jan Wolters - (e-mailadres in aanvraag)

Nieuwsbrief:

Germa Vloet - nieuwsbrief@ivn-maasenniers.nl

Paddenstoelen

Elma Burg - (e-mailadres in aanvraag)

Planten:

Hennie Dimmers - planten@ivn-maasenniers.nl

Roofvogels en uilen:

Dirk Kerkhoff - ruwg@ivn-maasenniers.nl

Vogels:

John Toonen - vogels@ivn-maasenniers.nl

Website:

Saskia Egmond - website@ivn-maasenniers.nl

René Elich - agenda@ivn-maasenniers.nl

Bestuur

Voorzitter: vacature

voorzitter@ivn-maasenniers.nl

Secretaris: Marcel Aaldering

secretaris@ivn-maasenniers.nl en info@ivn-maasenniers.nl

Penningmeester: Xander van Hartingsveldt

penningmeester@ivn-maasenniers.nl

Overige bestuursleden:

Peter Thönnissen: bestuur1@ivn-maasenniers.nl

Hennie Dimmers: bestuur3@ivn-maasenniers.nl

Marian Vink: e-mailadres in aanvraag

Vertrouwenspersonen

Arnold Jansen: vp-mannen@ivn-maasenniers.nl

Voorwoord

“EEN NIEUWE LENTE, EEN NIEUWE KOERS”

Beste leden,

Het voorjaar is aangebroken en met het ontluiken van de natuur komt ook een tijd van vernieuwing. Dit is echter niet zomaar een voorjaar voor mij. Het is de laatste keer dat ik jullie schrijf als voorzitter van deze prachtige vereniging. Het is mooi geweest en het is tijd voor een nieuwe fase. Met de komende Algemene Ledenvergadering (ALV) neem ik officieel afscheid. Ik wil jullie bedanken voor het vertrouwen dat jullie in mij hebben gesteld. Het was een eer om voor jullie als leden de vereniging krachtig en gezond te houden en verder te ontwikkelen. Samen hebben we gestreden voor de bescherming van onze natuur.

Maar mijn betrokkenheid eindigt hier niet. Ik blijf actief met de groep gidsen en zal me richten op de werkgroep Milieu en Duurzaamheid. Daar liggen nieuwe uitdagingen en kansen die ik met enthousiasme tegemoet zie. Gelukkig staat onze vereniging er goed voor. De verantwoordelijkheid en sturing van de afdeling worden nu breed gedragen dankzij de nieuwe werkvorm: het Groot Overleg (GO). Dit biedt ruimte voor frisse ideeën en samenwerking.

Een laatste dringende oproep. Ik had graag het stokje overgedragen aan mijn opvolger, maar helaas is er nog geen nieuwe voorzitter gevonden. Willen jullie allen zoeken in jullie familie- en kenniskring? Als je een geschikte kandidaat kent, verbindt hem of haar dan met onze secretaris. Bij deze wens ik mijn opvolger alle succes toe!

Deze editie van ons clubblad met de cover in nieuwe stijl is wederom prachtig. Veel leesplezier. Laten we blijven streven naar een betere wereld voor mens én natuur. En vergeet niet: op 21 april zien we elkaar weer tijdens de ALV. Het wordt een bijzondere ochtend, gecombineerd met een evenement rondom ons clubgebouw. Trek je sportieve outfit aan en doe mee!

Tot dan,
Jan Wolters, waarnemend voorzitter

Wie neemt deze hamer over?

Inhoud

2	IVN-info, bestuur en werkgroepen
3	Voorwoord
4	Mijn magische Maas- en Niersplek
5	Handboek voor vlinderfans
6	Huiszwaluwen aan de Staaierhof in Afferden
7	Raadplaatje
8	Peter Thönnissen, een energieke groene boer
10	Archeologische fietsroute
12	Groentjes: - Programma t/m augustus 2024 - Excursie Graefenthal
13	- Leeftijd boom meten
14	- Schoolexcursie - Mollen tellen
15	- De Mol
16	- Stripverhaal van Bram Wiellersen
17	- In memoriam: Paul Toonen - Schone rivieren
18	NK Maasheggen- vlechten
19	Boek Maasheggen
20	- Vroege pinksterbloem kondigt lente aan - De fiere pinksterblom (of pinksterbruid)
21	Van de bestuurstafel
22	Speciale nestkast voor de steenuil
23	- Agenda IVN - Oplossing raadplaatje

MIJN MAGISCHE MAAS- EN NIERSPLEK

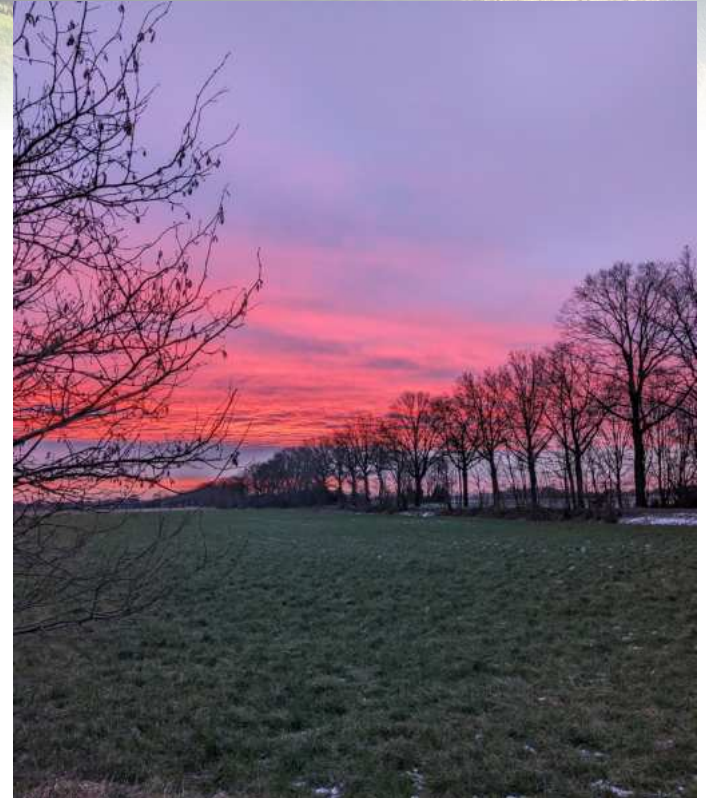
ZICHTLIJNEN

TEKST EN FOTO'S: SJAAK KAMPS

Als je het Broedersbos in de Maasduinen in noordelijke richting verlaat, kom je via de Bosweg in een open en uitgestrekt landschap. Grofweg het gebied tussen bos en Beltweg - Duitse grens in Siebengewald. Dit laaggelegen land was vroeger een drassige en moerasachtige streek met her en der heidevelden. Pas met de ruilverkaveling en de aanleg van sloten werd dit gebied beter bewerkbaar voor de landbouw. In deze natte winter kunnen we goed zien dat het vele water slechts met moeite afgevoerd kan worden. Het landschap heeft mede daardoor zijn open karakter behouden en vormt een mooi contrast met de aangrenzende bossen van de Maasduinen.

Het landschap nodigt uit om "ver te kijken". Waar kun je dat nog in ons dichtbebouwde landje? Omdat het landschap in oostelijke en westelijke richting zo open is, kun je hier genieten van de meest mooie zonsopgang en natuurlijk ook zonsondergang. Dit kan zowel in de zomer als in de winter. Het voordeel van de winter is dat je er niet zo vroeg voor op hoeft te staan.

Vroeg in de ochtend of tegen de avond is trouwens wel de beste tijd om hier de dierenwereld in actie te zien. De reeën verlaten de beschutting van het bos en grazen ongestoord in het uitgestrekte landschap. Ook de das en de vos voelen zich hier thuis, maar die zijn moeilijker te spotten omdat ze vooral 's nachts actief zijn. Regelmatig zie je tegenwoordig ook meerdere reigers die geduldig op zoek zijn naar voedsel. Natuurlijk de

bekende blauwe reiger, maar ook de wat zeldzamere (witte) zilverreiger is hier regelmatig te zien.

De meeste indruk maken evenwel de grote groepen grauwe ganzen die hier overwinteren. Met honderden tegelijk strijken ze hier in de herfst neer om te eten en te rusten. Ze maken dankbaar gebruik van de resten van de maasoogst, het gras en de overblijvende plantenwortels. Eventuele vijanden kunnen ze van verre aan zien komen. Dan kiezen ze met veel kabaal het luchtruim, cirkelen een rondje en landen met z'n allen een paar honderd meter verderop. En aan het einde van de winter zijn ze ineens verdwenen richting het hoge noorden om in het najaar hopelijk weer met zijn allen terug te keren.

Ook hier net buiten het bos is van alles te zien; en als je geluk hebt, kan dat zomaar een magisch momentje opleveren!

Bovenstaande tekst is de tweede bijdrage in de rubriek 'Mijn magische Maas- en Niersplek'. Schrijf jij de volgende aflevering?

Handboek voor vlinderfans

TEKST: RENÉ ELICH

Eind vorig jaar verscheen een prachtig boek over vlinders, geschreven door onze streekgenoot Gerard Sonnemans. In plaats van met foto's is het boek geïllustreerd met tekeningen van Jasper de Ruiter. Mede door de mooie opmaak van Lisa Strijbosch komen de vlinders goed tot hun recht, zonder de vaak onrustige achtergrond bij foto's.

Wereldwijd zijn er ruim 180.000 verschillende vlinders geteld en ieder jaar komen er nieuwe vlinders bij. In Nederland hebben we niet zoveel vlinders, maar de populatie is volgens de auteur van het boek zeker de moeite van het bestuderen waard.

Het boek is opgebouwd rondom vijf thema's:

- **BETOVERENDE VLINDERS**

In dit deel wordt beschreven welke soorten er zijn en hoe ze van dag tot dag leven. Hoe zit een vlinder in elkaar, van binnen en van buiten.

- **METAMORFOSE**

Het begint met vlinders die eieren leggen. Uit zo'n ei komt een rups die zich vol (vr)eedt en verandert in een pop. Uit die pop komt uiteindelijk de vlinder. Daarna zoekt de vlinder een partner om te paren. Als vervolgens het vrouwtje de eieren heeft afgezet is de cirkel weer rond.

In dit deel van het boek wordt ook ingegaan op waardplanten en op het belang daarvan voor de vlinders.

- **VLINDERFAMILIES EN -SOORTEN**

In dit deel worden de dag- en nachtvlinders beschreven die in Nederland voorkomen. En er wordt een uitstapje gemaakt naar meer exotische vlindersoorten.

- **OVERLEVEN IN EEN GEVAARLIJKE WERELD**

Insecteneters zijn natuurlijk uit op rupsen en vlinders, om bijvoorbeeld hun kroost te voeden. Sommige rupsen en vlinders hebben ingenieuze afschrikmiddelen. Zoals wel vaker het geval is, vormt de mens de grootste bedreiging voor de vlinder. Dit omdat mensen het leefgebied van de vlinder beschadigen, maar ook vanwege hun handel in opgezette vlinders.

- **VLINDERFANS**

Door je te verdiepen in de leefomstandigheden van vlinders kun je helpen hun leefomgeving te verbeteren. Maak een vlindervriendelijke tuin en vergroot zodoende de biodiversiteit.

Het is een prachtig boek voor wie meer over vlinders wil weten. Het is ook een goed naslagwerk. Ik blijf er in bladeren en lezen, mede door de bijzondere illustraties.

Dit mooie boek is verkrijgbaar bij De Vlinderstichting, uitgeverij Menuet of de reguliere boekhandel voor de prijs van €29.95.

Hardcover | 217 pagina's | ISBN 9789491707346

VAN DEZELFDE AUTEURS:

HANDBOEK VOOR BIJENFANS

Eerder (in 2018) verscheen het 'Handboek voor Bijenfans'. Ook geschreven door Gerard Sonnemans en aantrekkelijk geïllustreerd door Jasper de Ruiter.

Hardcover | 168 pagina's | ISBN 9789491707148

De huiszwaluwen aan de Staijehof in Afferden

TEKST: MIRIAM PIETZ EN JOHN TOONEN

FOTO'S: MIRIAM PIETZ EN PIXABAY

HUISZWALUW (*Delichon urbica*)

Toen we ons droomhuis kochten aan de Staijehof hoorden we van de vorige eigenaren dat huiszwaluwen dit ook een droomplek vonden om er te wonen en een nest te bouwen. Er waren eitjes gelegd en er werden jongen geboren. Echter toen de jongen nog in het nest zaten kwam het nest los van de nok en vielen ze eruit. Ze waren nog te klein om te vliegen en hebben het niet overleefd. Dit mocht natuurlijk nooit meer gebeuren! Daarom werd er een handgemaakt kunstnest gekocht door de vorige eigenaren.

Bij de koop van deze woning, kregen wij er een gratis 'tweede' woning bij, namelijk het kunstnest voor de huiszwaluwen. John heeft het nest opgehangen en de huiszwaluwen kwamen in het voorjaar terug. Ze vonden het maar niets! Ze zijn vaak komen kijken maar broeden? Ho maar! Het was beneden hun stand. Ze zijn iets verderop in het dorp gaan wonen.

HET OUDE KUNSTNEST (september 2020)

In september 2020 was er veel bekijks bij ons huis; en ook bij het handgemaakte kunstnest. Er vlogen zeker twintig huiszwaluwen rond die de hele buurt inspecteerden om droomhuizen te bouwen voor het komende voorjaar. Veel huiszwaluwen hingen aan

ons huis gezellig te kwetteren en enkelen gingen het kunstnest inspecteren.

Wij sprongen daarna meteen in de auto en hebben bij ViVara (Natuurbelevingscentrum) twee nieuwe kunstnesten gekocht. Eind maart 2021 werden die opgehangen. En wij maar wachten. Twee weken later waren ze terug ..... ze vlogen meteen het rechter kunstnest in!! Het linker kunstnest werd een maand later bezet door andere huiszwaluwen. Het rechter nestje werd echter verstoord. We vonden drie klapnetjes op de grond die eruit waren gegooid. Gelukkig is dit huiszwaluwpootje nog aan een tweede broedsel begonnen en vlogen er drie jongen in september uit.

HET NIEUWE KUNSTNEST - de jongen worden gevoerd

Het jaar 2022 was een heel goed jaar, beide nesten werden in april bezet en hadden ieder twee broedsels. Dat jaar zijn er tien prachtige jongen uitgevlogen.

Onze burens beleven ook veel plezier aan "onze" huiszwaluwen; telkens als ze langs ons huis komen wordt er naar boven gekeken om te zien of de huiszwaluwen aan het vliegen zijn. Onze burens zijn net zo enthousiast als wij. Vorig jaar liep een dorpsbewoner zelfs met zijn rollator tijdens zijn dagelijkse ochtendwandeling extra naar de Staijehof om zittend op de rollator voor ons huis te pauzeren. Dan kon hij goed zien hoe de huiszwaluwen in- en uitvlogen om de jongen te voeren. De volgende keer krijgt deze meneer er ook een kop koffie bij.

We keken ook vorig jaar weer halsreikend uit naar "onze huiszwaluwen". De maand april was voorbij, maar nog steeds geen huiszwaluwen. Eindelijk ..... op bevrijdingsdag zijn de huiszwaluwen van het rechter nest terug. Wat een bevrijding voor ons! John vond op 1 juni lege eierschalen bij de voordeur; de jongen waren dus uitgekomen. De ouders vlogen vanaf dat moment veel in en uit het nest om de jongen te voeren, die zich ook steeds meer lieten horen. Het klonk hoopvol ....

Beleef de natuur

Ondertussen werd het half juni. Bij het linker nest gebeurde nog steeds niets. Wij wachtten en wachtten, keken veel naar boven..... maar helaas, ze kwamen maar niet terug. Waren ze dood? Zaten ze ergens anders? Wij weten het niet. Maar eind juni werd er in dit nest toch nog een broedsel gestart door een "verlaat" koppeltje huiszwaluwen. In totaal werden er drie broedsels groot gebracht en is de teller gestegen naar 10 uitgevlogen huiszwaluwen.

Halverwege juni vliegen er zes gierzwaluwen héél laag over onze woning en tuin. Opeens ziet John dat er gierzwaluwen aan het rechter nest hangen. Ze blijven maar vliegen naar het rechter nest en kijken zelfs in het nest waar de huiszwaluwjongen in zitten.

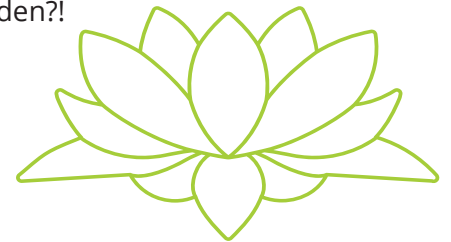
GIERZWALUW (*Apus apus*)

Wat zijn ze aan het doen??? Navraag bij Karin (kenner van diverse zwaluwen) stelt ons gerust. Het zijn de "bangers", gierzwaluwen, meestal twee jaar oud. Deze "bangers" worden aangetrokken door de bedrijvigheid van de huiszwaluwen en komen kijken of er ook een plek voor hen is. Als ze zich vastklampen luisteren ze ook of ze soortgenoten kunnen horen, die misschien op hun nest zitten. Nu vraagt Karin ook of we misschien een gevelkast met plek voor gierzwaluwen en huiszwaluwen kunnen installeren ..... weer een droomhuis erbij?

Ja waarom niet? Misschien kunnen we dan dit jaar ook iets schrijven over de gierzwaluwen van de Staaierhof in Afferden?!

GIERZWALUW

Raadplaatje

TEKST EN FOTO'S: MYRIAM VAN BREEVOORT

Vraag:

Wat is dit voor een bolletje?

(De oplossing vind je op bladzijde 23)

PETER THÖNNISSEN: EEN GROENE BOER MET HÉÉL VEEL ENERGIE

TEKST: JOHN TOONEN EN MIRIAM PIETZ | FOTO'S: JOOST CUPPEN, JOHN TOONEN EN PIXABAY

De redactie van de MaNie had een thema bedacht voor het het lentenummer. Met het voorjaar op komst kwam dat al snel uit op *“nieuwe energie”*. Zouden we een interview kunnen afnemen van iemand op wiens lijf dat thema lijkt te zijn geschreven? Aan wie denk je als je het hebt over nieuwe energie? Nou dat was niet zo moeilijk. Hij is misschien wel de energiekste (en zeker de meest groene) duizendpoot binnen IVN Maas en Niers. En sinds kort ook een groene boer: Peter Thönnissen.

Wat een energie heeft die man! Er zijn weinig activiteiten waar Peter niet bij te vinden is. Al gidsend, met in zijn kielzog het publiek, kun je hem op veel plekken binnen Nationaal Park De Maasduinen tegenkomen. Als het geen volwassenen zijn, zijn het wel de schoolkinderen van allerlei leeftijden die met gespitste oren naar zijn natuurverhalen luisteren. Menig bosje is tijdens de *“Nationale Boomfeestdag”* met die schoolklassen, onder de bezielende leiding van Peter, aangeplant. Zie je diabetespatiënten tijdens de Biowalk lopen? Grote kans dat hij hen als begeleidende gids op sleeptouw neemt. Aan dit bijzondere project werd zelfs een radio-uitzending van *“Vroege Vogels”* gewijd. En zo kunnen we nog wel doorgaan: *“lid van bestuur, inventariseren van bermen voor de Gemeente Gennep, nachtvinders tellen op zijn boeren erf, mentor natuurgidsenopleiding en het opzetten van de natuurbelevingscursus. Het IVN-weitje aan de Looiseweg wordt ook door “boerke” Peter jaarlijks in het najaar gemaaid en ook voor de aanleg van het natuurbelevingspad werd de tractor van Peter vaak ingezet. Als hekkensluiter noemen we het ringen van kerkuilen en torenvalken; bij hem thuis, waarbij de Groentjes met de neus vooraan staan.”*

PETER maait het IVN-weitje

We besluiten Peter te interviewen en hem te vragen waar hij al zijn energie toch vandaan haalt. Zo gezegd, zo gedaan! Wij zitten op een zondagmiddag in januari bij hem in de keuken lekker op te warmen bij de houtkachel, onder het genot van een kopje koffie en wat lekkers.

“Peter, waar haal jij toch de tijd en energie vandaan?”

Op die vraag geeft hij twee korte maar krachtige antwoorden: *“Tijd heb je niet, die moet je maken!”* en *“Ik doe het met plezier en daarom kost het me geen energie”*. Door het melkveebedrijf, waarbij ‘s morgens en ‘s avonds de koeien werden gemolken had ik meer planbare tijd tussendoor zodat ik aan veel groene activiteiten heb kunnen meedoen. Nu de koeien weg zijn heb ik nog meer tijd gekregen.....”

Waarom de omschakeling van melkveebedrijf naar natuurinclusieve landbouw?

Peter: *“Twee jaar geleden zette de ongeneeslijke ziekte van mijn zus me aan het denken. Inmiddels was ik ook al ouder dan mijn vader en opa ooit zijn geworden en rees de vraag: “hoe nu verder met mijn leven, maar ook met de boerderij?”. Daarop heb ik de knoop doorgehakt. Nadat er informatie was ingewonnen over hoe te stoppen met de melkveehouderij kwam er na uitstel van beslissingen uiteindelijk de mededeling dat er te weinig tijd was om me in te kunnen schrijven voor de opkoopregeling. Er zou in januari 2023 een nieuwe regeling komen waar ik me voor kon aanmelden. Deze aanmeldtermijn werd meerdere keren opgeschoven en toen in de zomer de regeling bekend werd, bleek de omvang van mijn bedrijf te klein om voor de vergoedingsregeling in aanmerking te komen. Om mijn bedrijf om te zetten van een bedrijf zonder melkvee naar akkerbouw en wat agrarisch natuurbeheer, had ik als stok achter de deur in het voorjaar geen snijmais verbouwd en ook het gras niet meer zelf ingekuuld. Ik wilde niet langer wachten op wat de politiek zou beslissen met het uitvoeren van mogelijk nieuwe regelingen en nog één winter doorgaan met mijn melkveebedrijf. De keuze voor akkerbouw werd voor mij nog gemakkelijker toen er een project door onder andere de LLTB, Natuurrijk Limburg, de gemeente Bergen en een zestal agrariërs werd opgezet om natuurinclusieve landbouw te stimuleren en ook rendabel te maken. Hierdoor kon ik mijn bijdrage aan de natuur nog veel meer uitbreiden met onder andere struweelstroken en een hoogstamboomgaard”*.

Meer natuurwaarde is altijd jouw insteek geweest, jaren geleden heb je enkele weilanden van je melkveehouderij langs de Kendel al omgevormd naar agrarisch natuurbeheer. Deze beheer je ook vanaf die tijd extensief en je hebt zelfs een paar poelen aangelegd. Dit betekent ook een waardevermindering van die grond en ondanks dat heb je toch doorgezet. Je kunt wel zeggen dat je op dit gebied een pionier bent. Dan moet je toch wel weten hoe de vork in de steel zit, hoe verloopt het traject nu verder?

Peter: "Ik houd niet van lobbyen, maar wel als het voor de natuur is. Via de 'Coöperatie Particuliere Grondeigenaren Maasduinen U.A.' wordt aan particuliere grondeigenaren gevraagd om bij te dragen aan de verbinding tussen de natuur, de maatschappij en de economie van Nationaal Park De Maasduinen. Daar hoort ook het boerenland in het buitengebied bij. De Provincie Limburg steunt de Coöperatie met subsidiemogelijkheden. In totaal doen zes boeren aan dit project mee om zodoende meer vormen van agrarisch natuurbeheer naar een hoger plan te tillen en de reguliere akkerbouw op een natuurvriendelijker manier uit te voeren. Het doel van deze werkwijze is dat zowel de agrariër als de natuur er baat bij hebben en dat de boer zijn bedrijf op een rendabele manier kan blijven runnen.

'Natuurrijk Limburg' stimuleert en motiveert grondeigenaren om op eigen terrein activiteiten te ontplooiën die tot meer biodiversiteit van het buitengebied leiden. Ik heb bouw- en weiland omgezet naar struweel, patrijzenakker, bloemenstroken en de hoogstamboomgaard. Van deze akkers kan niet meer geoogst worden. Nu krijg ik een vergoeding voor het in stand houden en onderhouden van akkers voor de natuur. Eigenlijk is het een betaling voor groene diensten. Vaak wordt gesproken van subsidie, maar een vergoeding voor natuurbeheer is een veel betere omschrijving. Zo'n struweel betekent namelijk ook inkomstenderving.

De Gemeente Bergen draagt ook een steentje bij in de vorm van de levering van het plantmateriaal zoals fruitbomen en struiken voor het struweel".

Aan de slag bij Peter

In de "Maasduinen Courant" van 30 november vorig jaar stond een oproep van "Maasduinen 't land op". Samen de handen uit de mouwen steken om bomen, struiken en hagen te planten op en rond het land van natuurinclusieve boeren in de regio. Daar stond ook jouw naam bij, toen was de link zo gelegd met de landschapswerkgroep. Voor iemand die zoveel vrijwilligerswerk doet voor IVN Maas en Niers willen de leden van de land-

schapswerkgroep graag hun handjes uit de mouwen steken, goed gemutst en hardwerkend zoals altijd.

Peter: "Het resultaat mag er wezen, al was het door de langdurige regenperiode erg nat op het land... met de laarzen aan was het toch wel te doen".

Groepsfoto "Maasduinen 't land op"

Als trotse boer doe je ook nog mee met het patrijzenproject "Partrigde".

Peter: "Klopt, daar ben ik zes jaar geleden mee gestart. Door de aanleg van een patrijzenakker is er voor de patrijzen meer dekking tegen roofdieren en kou, voeding om de winter door te komen en ook meer insecten en zaden. Gelukkig werden door een aantal gedreven agrariërs en 'Natuurrijk Limburg' meerdere agrariërs - en uiteindelijk ook burgers - aangezet om ook mee te doen aan dit project. Dit had al snel een heel mooi resultaat. Voorheen zag je af en toe een patrijs. Na het project zag je op meerdere plekken een slag patrijzen (ouder met jongen), fazanten en ook reeën. Met als hoogtepunt zelfs een slag van twintig patrijzen. Ik heb enkele mooie foto's gemaakt van de patrijzen op mijn land....".

Patrijs

Nog een laatste vraag aan Peter: "Is er nog iets wat je graag kwijt wilt aan de lezer?"

Peter: "Zurge dat ge schik het en tevreje ziet, dan hebbe andere dat ok!"

ARCHEOLOGISCHE FIETSROUTE

TEKST EN FOTO'S: ANDRIES KNEVEL

MUSEUM HET PETERSHUIS
het start- en eindpunt van de archeologische fietsroute

“Meanderende rivieren, stuifduinen, dijken en uiterwaarden. Maar ook: stuwwallen en beekdalen, heidevelden en bossen, vennen en plassen. Vriendelijke woonkernen, temidden van een overwegend agrarisch buitengebied met zowel vee- als akkerbouwbedrijven”.

Zo ongeveer kun je de kenmerken samenvatten van het gebied waarin wij hier wonen, bevoorrecht als we zijn. Dat landschap is in de loop van vele eeuwen gevormd. Door natuurlijke invloeden, maar ook door het gebruik van de grond en menselijke activiteiten. Over de geschiedenis van ons landschap en de bewoning ervan, zijn we onder anderen veel te weten gekomen door archeologische vondsten. In de gemeente Gennep wordt al vele jaren stelselmatig archeologisch onderzoek verricht, met name als de grond, bijvoorbeeld door bouwactiviteiten, verstoord dreigt te worden. Op tien locaties waar de historie vooral door archeologisch bodemonderzoek aan de oppervlakte is gekomen, staan tegenwoordig zogenoemde ‘archeosperen’.

Met deze archeosperen worden in de gemeente Gennep tien archeologische ‘hotspots’ gemarkeerd. De speren zijn gemaakt van cortenstaal, 2.20 meter

hoog en geplaatst op een sokkel. Met behulp van een app op je mobiele telefoon kun je, staande bij het speerpunt, via een GPS-verbinding een filmpje tevoorschijn toveren. Een archeoloog vertelt je dan het verhaal over de betreffende vindplaats. En er worden voorwerpen getoond die op die locatie zijn gevonden. Museum Het Petershuis heeft het initiatief genomen om de tien speerpunten met elkaar te verbinden via een GPS-gestuurde fietsroute, die eveneens in de app is opgenomen. De route van zo’n 33 kilometer leid je niet alleen langs de archeosperen. Want behalve route-aanwijzingen, krijg je onderweg op veertien plekken aanvullende archeologische en/of historische informatie in een audioclip.

De route doet alle kernen van de gemeente Gennep aan en gaat tussen Ven-Zelderheide en Hommersum over Duits grondgebied. Door gebruik te maken van de app krijg je een samenhangend inzicht in de geschiedenis van het landschap, maar vooral ook van de wijze waarop onze voorouders erin hebben gewoond en gewerkt. Je ontdekt op de route onder andere wat de betekenis was van het Gennepershuis en het Huys Heyen. Je weet na je fietstocht hoe het landschap hier is gevormd, waar de naam Gennep vandaan komt, wat het belang van Gennep was voor het vervoer over het spoor, wat de Franken voor Gennep hebben betekend en wat een *circumvallatielinie* is. Kortom, je zou kunnen zeggen dat de archeofietsroute een soort openluchtmuseum is, zich bevindend op de plekken waar het allemaal echt gebeurde.

Voor wie zijn of haar kennis van de lokale geschiedenis na de fietstocht verder wil verdiepen, is een bezoek aan Museum Het Petershuis een aanrader. Het museum heeft onlangs de expositie van de vaste erf-

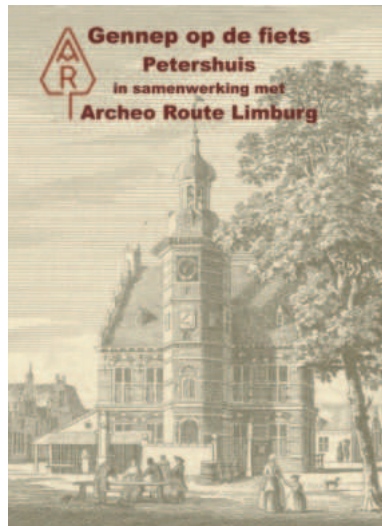
Foto rechts:
SPEERPUNT BIJ
DE VOORMALIGE
HAMSCHER BRUG IN
VEN-ZELDERHEIDE

Bij dit speerpunt krijg je o.a. informatie over het ontstaan van het landschap in onze streek en over het aan de andere zijde van de Niers gelegen vroegere kasteel Huys Hamm.

Beleef het gevarieerde Noord-Limburgse landschap

goedcollectie ingrijpend aangepast en afgestemd op de onderwerpen die ook in het buitengebied bij de speerpunten aan de orde komen. Je kunt er vrij naar binnen lopen. En tegelijk genieten van de wisselende kunstexposities die zo'n zeven keer per jaar worden georganiseerd. De toegang is vrij, maar het museum stelt een vrijwillige bijdrage wel erg op prijs.

Het is ook handig om even naar het museum te gaan voordat je aan de fietstocht begint. Want hoewel je de route helemaal kunt rijden met behulp van de app op je telefoon, heeft het Petershuis een mooie routekaart en een handzaam zakboekje ontwikkeld. Zo doende heb je tijdens je fietstocht wat extra houvast aan de papieren informatie. En 't is ook leuk om te bewaren als herinnering aan je fietstocht. De kaart kost €3 en het boekje €2.

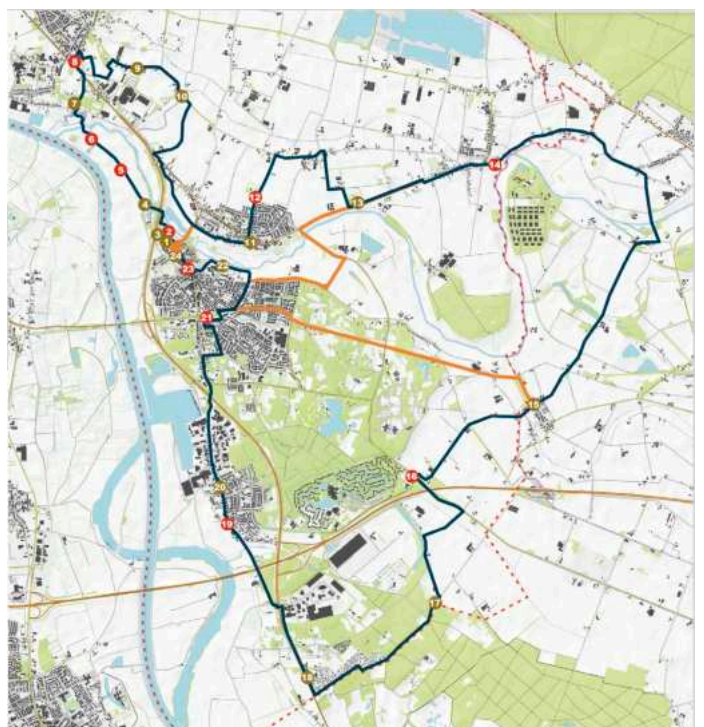
Boven links: titelblad van de uitvouwbare fietsroutekaart
Boven rechts: titelblad van het routeboekje op A6-formaat

Houd er rekening mee dat je telefoon tijdens de fietstocht behoorlijk wat stroom gebruikt. Dat komt door de continue GPS-verbinding en door alle clips die je onderweg kunt bekijken of beluisteren. Zorg er daarom voor dat je batterij goed is geladen. Het is ook handig om wat extra stroom mee te nemen in een zogenoemde 'powerbank'. Als je daar zelf niet over beschikt kun je die bij het museum lenen. Daar moet je dan wel een borgsom voor betalen, maar dat geld krijg je terug zodra je het apparaat weer komt inleveren.

Verder is het raadzaam om je telefoon te verbinden met je oordopjes. Dan krijg je precies op de juiste locaties de routeinformatie door en word je tijdig gewaarschuwd voor de audioclips en de speerpunten. En persoonlijk vind ik het ook heel prettig om de telefoon met een daarvoor bestemde klem op het fiets-

stuur te plaatsen. Dan kun je onderweg ook op je telefoon de route helemaal 'handsfree' volgen. Als je de route wilt gaan rijden, download dan eerst de app. Die vind je op <https://archeoroutelimburg.nl/de-archeo-route-limburg-app>. Op die site van de Archeoroute Limburg staat ook een introductiefilmpje over het gebruik van de app.

Archeosperen vind je verspreid door de hele provincie Limburg. Meer over de tien Gennepse speerpunten en de fietsroute lees je op de site van het museum: <https://www.museumhetpetershuis.nl/archeologische-fietsroute-gemeente-gennep/>

Boven: FIETSRUTEKAART

Onder: SPEERPUNT GENNEPERHUIS
In 2019 wordt het eerste archeospeerpunt in Gennep geplaatst.

De Groentjes

Tekst en foto's:
Myriam van Breevoort

Programma mei t/m augustus 2024

Groentjesleden ontvangen extra informatie in de week voorafgaand aan elke activiteit. Meedoen? Dan graag aanmelden per e-mail: groentjes@ivn-maasenniers.nl

Zondag 26 mei

**WATER- BODEM- EN LUCHT-
DIERTJES**

10:00 - 12:00 uur

IVN-clubgebouw

Zaterdag 8 juni

**STRUINEN IN DE GE-
BRANDE KAMP LANGS DE
MAAS BIJ MILSBEEK**

14:00 - 16:00 uur

Vrijdagmiddag 16 augustus t/m zondagmiddag 18 augustus

**GROENTJESWEEKEND, THEMA "WAT LEEFT ER RONDOM HET
IVN-CLUBGEBOUW?"**

Maximaal 20 deelnemers, aanmelden vòòr 1 juli.
Info en aanmelden: groentjes@ivn-maasenniers.nl

Excursie naar Graefenthal

TEKST: MYRIAM VAN BREEVOORT - FOTOCOLLAGE: MARIAN VINK

ZATERDAGMIDDAG 4 FEBRUARI 2024

We parkeerden om 14:30 uur op de parkeerplaats aan het eind van de lange oprijlaan van klooster Graefenthal. Dat is net over de grens aan de Niers bij Goch. We werden vriendelijk ontvangen door de beheerder.

We liepen onder de toegangspoort door en kwamen zo in de kloostertuin. Helemaal omringd door oude muren. Daar zagen we ook het praalgraf van graaf Otto, die daar al eeuwen geleden begraven is. Op het veld, onder de oude beuk en ginkgo, staken al heel veel sneeuw-klokjes hun kopjes op. Tussendoor scharrelden allerlei soorten kippen en loopeenden. We kregen hier meteen een middeleeuws gevoel van. Helemaal toen we er ook nog achter kwamen dat er die dag op het klooster een bruiloft werd gevierd met als thema "Middeleeuwen".

In de kruisgang van het klooster stond een lange tafel voor ons klaar. Met daarop kannen limonade. Er was koffie voor de begeleiding en zelfgebakken koek voor ons allemaal. Toen iedereen een plekje aan tafel had gevonden begonnen Marla en Jael te vertellen.

En wat was er veel om naar te luisteren. 800 Jaar bestaat het klooster al, ooit gesticht voor heel rijke nonnen die de hele dag niets anders deden dan bidden. De nonnen die op het klooster leefden hadden allemaal een rijke papa met een kasteel. Wat kon Marla daar boeiend over vertellen, maar ook Jael kon ons wat leren. Zij zoekt in de molshopen op

Foto boven:

Marian Vink heeft tijdens de excursie naar Graefenthal veel foto's gemaakt. Daar heeft ze een prachtige collage van gemaakt. Het resultaat kun je het beste bekijken op de achterpagina van deze MaNie.

het terrein naar potscherven, dierenbotjes en leisteentjes en zo heeft zij al een hele mooie archeologische verzameling van allerlei spullen die uit verschillende tijdperken komen. Van de middeleeuwen tot aan de 2e wereldoorlog. Na een half uurtje geboueid naar de verhalen te hebben geluisterd was het tijd om naar buiten te gaan. We kregen een mooie opdracht mee. Op het terrein van het klooster staan verschillende soorten oude bomen, waarvan we de leeftijd gingen bepalen. Er kwam een heel lang meetlint en een best ingewikkelde formule aan te pas. Ook is het belang- rijk te weten of de boom snel, gemiddeld of langzaam groeiend is. Volgens overlev- ering waren de beuk en de ginkgo ongeveer 300 jaar oud. De beuk was de dikste. Die had een omtrek van

3 meter 80. De ginkgo had een omtrek van 2 meter 40, een langzame groeier dus, want volgens de bere- kening was de leeftijd van de beuk 302 en de ginkgo 305 jaar.

Toen deze leuke opdracht was gedaan gingen we naar de molshopen. Met een grove zeef en met de blote handen konden de Groentjes zelf op zoek gaan naar scherven. Later gingen we voor de afronding van de middag nog even naar binnen en gaven we Marla als bedankje twee vlieren voor in haar voedsel- bosje, dat ze achter het klooster aanlegt.

Om 17:00 uur waren we weer terug bij het IVN-club- gebouw. Het was een mooie en leerzame middag voor de Groentjes en hun begeleiders.

Groentjes in actie

Leeftijd boom

TEKST EN FOTO: MYRIAM VAN BREEVOORT

Foto links:

Zo kun je de leeftijd van een boom weten en meten. Maar ouder gaat hij zeker niet worden! Dit is een omgewaaide populier bij Graefenthal.

Schoolexcursie 23 februari 2024

NATUUR IN DE WINTER

Foto's: Jolanda Cuppen

Hallo Myriam en de andere vrijwilligers van de IVN. De Salamandergroep (3,4,5) uit Mook wil jullie allemaal nogmaals hartelijk bedanken voor de uitleg over de winter in de natuur en het maken van de vogelvoederplankjes. De kinderen hebben veel geleerd en waren super trots toen ze vrijdagmiddag met hun plankje naar hun ouders liepen.

Groeten, Jolanda Cuppen

Mollen tellen

Tekst en foto's: Myriam van Breevoort

Waarschijnlijk kennen velen de nationale tuinvogeltelling waaraan je eind januari altijd kunt deelnemen. Je gaat dan een half uurtje op een vaste plek in of bij je tuin zitten om de vogels te observeren en te tellen. De aantallen en soorten geef je door aan telmee.nl. Zo zijn er verschillende diersoorten die door het jaar heen geteld kunnen worden. Bijvoorbeeld vlinders, bijen en ook sprinkhanen. Deze tellingen zijn natuurlijk iets verderop in het jaar, als de temperatuur goed is voor die soorten.

Zo worden door de jaren heen veel telgegevens verkregen. Dat geeft een goed inzicht in hoe het er met deze soorten voorstaat in onze natuur. In het weekend van 17 en 18 februari stond de nationale mollentelling gepland. Daar hebben de Groentjes aan meegedaan. We waren begin februari ook al met molshopen bezig geweest bij Graefental, dus we planden de mollentelling als extraatje in.

Een mol leeft onder de grond, je zult hem dus niet zou gauw zien. Maar in deze tijd van het jaar gaan de mannetjes op zoek naar een vrouwtje. Er worden dan lange gangen gegraven en je ziet ook veel molshopen verschijnen. Eerst werd er een kleine les over het leven van de mol gegeven en daarna gingen we naar buiten om hopen te tellen. Wij telden de molshopen op het terrein rondom het IVN-clubgebouw. En door een draad van de ene naar de andere hoop te spannen konden we goed zien hoe de gangen liepen. Uiteindelijk telden de Groentjes precies 101 molshopen! Die werden doorgegeven aan telmee.nl. Daarna werd er binnen een plattegrond getekend met daarop alle molshopen. We legden die op de grote tafel in de gang. Er waren ook kinderen die nog een extra plattegrond tekenden om mee naar huis te nemen. 101 Molshopen met een groen verbindingsdraadje.

De foto's bij dit verslag staan onderaan blz. 15 > >> >>> ->

DE MOL (Talpa Europaea)

Tekst: Myriam van Breevoort

De mol is een diertje dat we niet vaak zien, maar zijn sporen wel: de molshopen! Een mol leeft solitair, dat betekent dat hij alleen leeft, maar om te paren zijn het mannetje en vrouwtje even samen. Het mannetje gaat van februari tot april op zoek naar een vrouwtje. Hij graaft dan lange gangen, die noemen we ritten. Het vrouwtje krijgt in mei of juni 3 tot 6 jongen. Na 2 maanden zijn ze pas helemaal zelfstandig en gaan de jongen op zoek naar een eigen territorium. Mollen kunnen tussen de 3 en 7 jaar oud worden.

Een mol heeft een heel zacht velletje, de haren kunnen elke kant op buigen. Dat is handig om onder de grond gemakkelijk te kunnen bewegen. Vroeger werden de vachtjes van de mollen wel gebruikt om bijvoorbeeld een zachte kraag op een jas te maken. Om onder de grond goed te kunnen ademen heeft een mol extra grote longen en twee keer zoveel rode bloedplaatjes als een ander zoogdier. Mollen maken gangen, aan het einde van zo'n gang ontstaat een molshoop. Een mollengang is nuttig voor de natuur, de bodem blijft luchtig en regenwater kan goed in de grond zakken. Mensen houden niet zo van mollen omdat ze hun grasveld of weiland vernielen met deze gangen en molshopen. Dan vangen of doden ze de mol, maar er zal dan een andere mol komen om het territorium weer in gebruik te nemen.

De mol eet allerlei bodemdierpjes. In de gegraven gangen gaat hij op zoek naar voedsel. Ook legt hij een voorraad van wormen aan. Hij bijt de kop eraf maar de worm gaat dan nog niet dood en zo heeft de mol altijd vers voedsel. Een volwassen mol weegt ongeveer 100 gram. Hij moet elke dag de helft van zijn gewicht eten. Onder de grond hebben de mollen geen vijanden, behalve dan de mens. Droogte, voedselgebrek en overstromingen zijn natuurlijk ook slecht voor het mollenleven. Boven de grond komen ze niet veel. Alleen de jongen, op zoek naar een nieuw leefgebied, gaan wel een stukje boven de grond. Zij zijn dan een makkelijke prooi voor bijvoorbeeld roofvogels, uilen, ooievaars en vossen.

Eén van onze Groentjes (Bram) heeft een stripverhaal over de mol gemaakt. Hij was daar al aan begonnen toen we op 18 februari de mollentelling deden. Het verhaaltje is leuk verzonnen en erg knap getekend. Op de volgende bladzijde is de strip afgedrukt. Als je wilt kun je die nu zelf inkleuren.

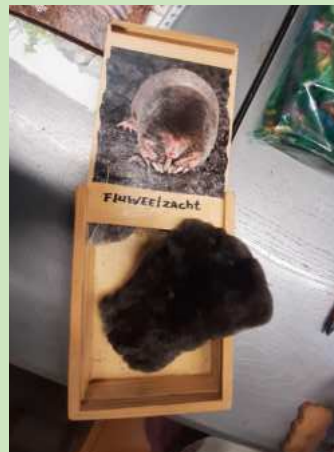
Een lesje over de mol

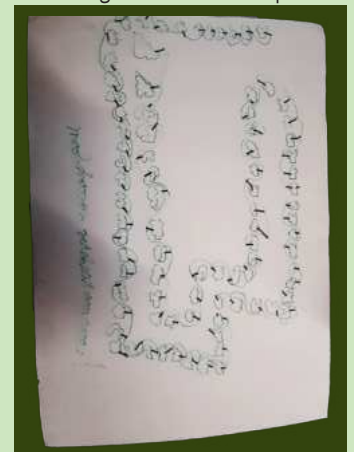
Draad spannen tussen de molshopen

Mollenvacht is lekker zacht

Plattegrond: 101 molshopen

DEMOL

Door Bramy
willeisen

Er was eens een mooldie
veel gangen graafde..

Vandaag ging hij naar
de Pizza bakker om te
solliciteren voor Pizza bakker

Het werd
een lange
reis.

FLOEP!

Hij begon net want
om 08:00 is de bakker
dicht.

Hij had niet door
dat hij werd gevolgd.

Oké, nu wel...

Hij ren de snel
naar een boom
klomeren.

Demol was
nu wel
veilig
maar hij
wou nog
wel naar
de Pizzeria.
Dus de vos
moest weg!

Nu konde
mol weg!

Na nog wat uren
lopen was hij aangekomen
bij de Pizza bakker.

Toen kreeg hij
een idee.

Hij gooide
een pizza... smit

naar de
vos!

Splat!

PIZZA bakker

Helaas vonden
ze de wormen
Pizza niet erg
lekker...

Ergens vond de
mol het niet
zo erg...

zo had
hij zijn
eigenhanden-
tje!

EINDE!

IN MEMORIAM: Paul Toonen ° 1-5-1952 † 17-3-2024

Tekst: Myriam van Breevoort

Op de foto hiernaast is Paul Toonen aan het houtsnijden in de keuken van het IVN-clubgebouw, tijdens een van onze Groentjes activiteiten. Paul is helaas op zondag 17 maart 2024 overleden.

Jaren geleden, minstens 25, organiseerde een buurtvereniging een natuurwandeling. Paul en zijn vrouw Martha waren daarbij enthousiaste gidsen. De wandeling was zo leuk, ook voor kinderen, dat het idee ontstond om met IVN Maas en Niers meer voor kinderen te gaan organiseren. De jeugdgroep die toen ontstond kreeg later een door de kinderen zelfverzonnen naam: "de Groentjes".

Zelf kwam ik met deze werkgroep in contact toen ik samen met mijn jongste zonen ging meedoen. Ik weet nog goed dat, bij een van de eerste keren dat wij megingen, er een poel opgeschoond werd. In de bosrand langs de rondweg bij Heijen. Het was de achtertuin van Paul en Martha. Met een lier werden er boomstronken uitgetrokken; indrukwekkend werk voor de kinderen. Ondertussen werden er tussen neus en lippen door nog allerlei weetjes uit de natuur uitgelegd en getoond door Paul en Martha.

Een aantal jaren later mocht ik het stokje voor de werkgroep van Paul en Martha overnemen. Voor mij een hele eer, maar ik heb er wel meteen een paar mensen bij gevraagd om de groep te leiden. Peter, Henrie, Ida en Dorien zou ik niet kunnen missen bij dit prachtige vrijwilligerswerk.

Op een gegeven moment is Martha weer mee gaan draaien met de Groentjes en de "Scharrelkids". Ook Paul kwam zo af en toe weer on-

dersteunen. En terwijl Martha pannenkoeken bakte voor het Groentjesweekend zat hij in de keuken zijn mooie houtsnijwerkjes te demonstreren.

Ik heb al jarenlang twee padenstoelen-sleutelhangers aan mijn IVN-tas hangen die door Paul zijn gemaakt. En ondertussen zijn er al enkele kleinkinderen van mij een Groentje geworden

Dankjewel Paul.

Schone rivieren

Tonny en ik gaan twee keer per jaar naar het Genneperhuis om zwerfafval te turven. We doen dat in opdracht van het IVN Limburg. Er wordt onderzoek gedaan naar het afval dat de rivier achterlaat. Dit geldt niet alleen voor de Maas, maar ook voor de Rijn, IJssel etc. Schone Rivieren is een initiatief van IVN Natuureducatie en Stichting De Noordzee maar er zijn vele partners. Zoals de Plastic Soup Foundation, maar ook vele vrijwilligers. Wetenschap voor en door burgers. "Citizens Science" noemen ze dat.

Wij krijgen lijsten waarop de categorieën zijn onderverdeeld. Zoals plastic, metaal, sanitair, rubber, medisch afval etc. Al het gevonden afval wordt op die lijsten gezet. Wij zijn natuurlijk niet de enigen die dat doen. Op basis van van dit soort lijsten kan men heel goed nagaan wat voor afval er rondzwerft in onze rivieren en de herkomst ervan traceren. Hierdoor kan men verantwoordelijken aanspreken en zo de bron sluiten. Dit is bijvoorbeeld langs de Maas al gebeurd.

Naast het invullen van de lijsten moeten wij ook een stukje van 50 bij 50 cm aan strooisel (achtergebleven resten) nazoeken op granulaatkorrels. Granulaatkorrels zijn kleine plastic bolletjes waar weer nieuwe plastic voorwerpen van gemaakt worden. Toen we de eerste keer meededen, vonden we 21 korrels. Langs de Maas stond een fabriek

TEKST: ALINE NELL

waar ze niet zo voorzichtig omgingen met de zakken granulaat. Als er een zak kapot ging, spoelde men alles de rivier in. Nu vind je ze bijna niet meer, omdat er maatregelen getroffen zijn. Plastic stokjes van lolly's en wattenstaafjes werden ook heel veel gevonden; die zijn nu vervangen door papier.

Het streven is om in 2030 onze rivieren afvalvrij te krijgen. Niet alleen in Nederland, maar ook in Frankrijk, Duitsland en België. Als de rivieren schoon zijn heeft dat ook resultaat voor de zee!

Door heel Nederland zijn burgers actief bezig om afval te turven en te ruimen. Afval, vooral plastic, is een gevaar voor alle levende wezens: plant, dier en mens maar ook voor ecosystemen, ons voedsel, water en bodem. Zo raken dieren erin verstrikt of eten ze het op omdat ze het als voedsel zien. Piepschuim bijvoorbeeld, wordt door vogels vaak gezien als voedsel. Hebben zij hun maag ermee vol, dan denken ze dat ze voldoende gegeten hebben. Niet dus! Het spul blijft in de maag, de vogel krijgt te weinig eten binnen en gaat dood.

Naast dit onderzoek wordt één of twee keer per jaar een schoonmaakactie georganiseerd, zoals de Maas Cleanup. Die vond dit jaar plaats op 23 maart. Wij als IVN Maas en Niers hebben er met acht leden weer aan meegedaan.

NK Maasheggenvlechten 2024

Tekst: René Elich; Foto's: Miriam Pietz, René Elich

Op zondag 10 maart was er weer het Nederlandse Kampioenschap Maasheggenvlechten; de 18e editie dit keer. Plaats van actie was het terrein achter het 'Portaal de Vilt', onderdeel van het Maasheggen UNESCO gebied. Gestreden werd om de wisselbeker 'De Gouden Hiep'.

Er deden 57 teams mee, waaronder twee teams van IVN Maas en Niers.

Team 'De Gouden Hiep' bestond uit John Toonen, Karin Habderkorn, Bennie Musters en Coen Boonen. Team 'De Knoestige Klungels' werd gevormd door Jan Vloet, Adriaan van Geest, Max Musters en Frits Basten. Beide teams leverden prima werk maar vielen, ondanks de naam van Johns team, niet in de prijzen.

Er waren verschillende demonstraties want de 'Maasheggen'-manier

om de meidoornhaag te modelleren is niet de enige methode. Uiteindelijk doel is een afscheiding te maken die het vee, schapen (lammetjes) en koeien, binnen de omheining houdt.

Naast de wedstrijd waren er nog veel activiteiten, veelal voor kinderen. Ook koeien, kalveren, schapen en alpaca's waren aanwezig. In de grote tent (en daarbuiten) stelden groene verenigingen zich voor: Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, Staats Bos Beheer, IVN de Maasvallei en vele anderen. Ook waren Marius Grutter, auteur van het boek 'De Maasheggen, Parel van mens en natuur' en Gerard Sonnemans, auteur van het boek 'Handboek voor Vlinderfans' aanwezig. Zie de artikelen van beide boeken elders in deze MaNie.

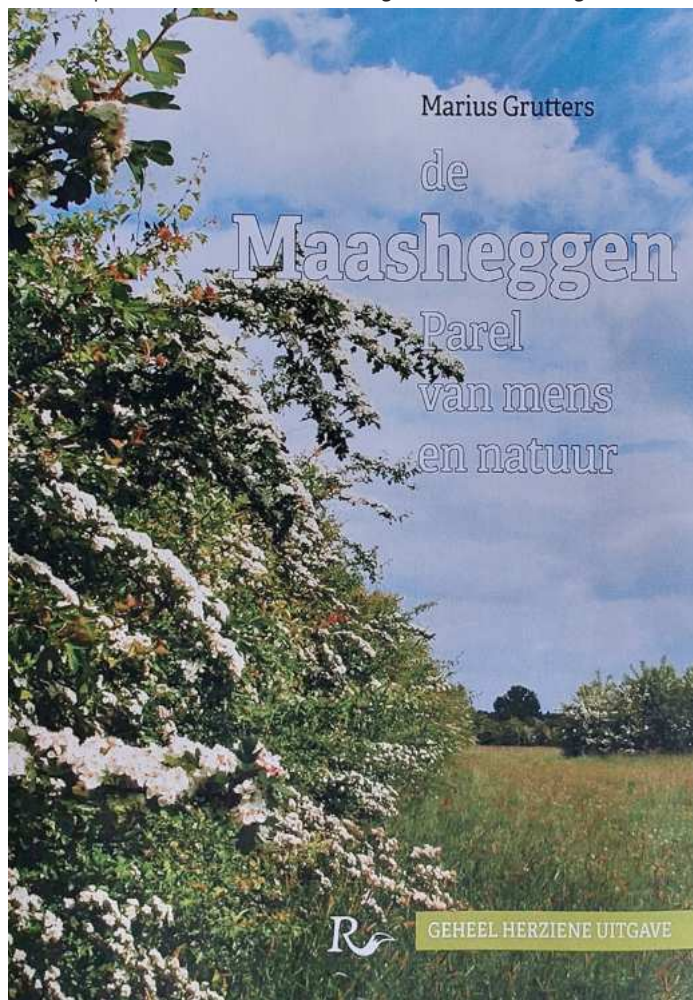
Mede door het goede weer, droog en niet te koud, was er veel belangstelling. Een geslaagde dag.

Herziene uitgave boek over de Maasheggen

Burgemeester Marieke Moorman (Land van Cuijk) ontving vorig jaar op 24 november in het Veerhuis in Oeffelt het eerste exemplaar van de geheel herziene versie van 'De Maasheggen, Parel van mens en natuur'. Het 320 pagina's tellende boek, geschreven door Marius Grutters, beschrijft niet alleen de ontwikkeling van de Maasheggen van oerbos tot heggenlandschap, maar ook de rijke flora en fauna en de cultuurhistorische rijkdom van dit eeuwenoude landschap. De vele foto's zorgen ervoor dat je het gebied vanuit je luie stoel kunt beleven. Het boek is bij Marius verkrijgbaar via het e-mailadres m.grutters@hccnet.nl en ligt ook bij de boekhandel in Gennep en Venray.

Sinds het verschijnen van de eerste druk (2011) is er zoveel veranderd in de Maasheggen dat een gehele herziening op zijn plaats was. Er vond een aantal positieve ontwikkelingen plaats waaronder de vondst van sporen van een 6.000 jaar oude nederzetting en de terugkeer van verdwenen plantensoorten. Marius beoogt de lezer te laten genieten van

de prachtige natuur en de schoonheid van het heggenlandschap. Hij legt tevens alle verzamelde kennis en resultaten van jarenlang intensief onderzoek vast zodat ook anderen hiervan kunnen leren. Hij schiept een beeld van de grote soortenrijkdom tot het midden van de vorige eeuw. Ook de rijke historie, met name het traditionele heggenvlechten, wordt in dit boek belicht. Dankzij de verhalen van oude streekbewoners werd dit eeuwenoude ambacht in ere hersteld, met als hoogtepunt het NK Maasheggenvlechten. Ook de cultuurhistorische monumenten en de sporen van menselijke activiteiten vanaf de steentijd komen in het boek weer tot leven. Kortom, het boek behandelt het verleden, heden en de toekomst van een uniek heggenlandschap.

De Maasheggen zijn de passie van Marius. Zelf bezit hij circa twaalf hectare grond in het gebied. Het betreft een NSW-landgoed (Natuurschoonwet) dat gelegen is ten zuiden van het Duits Lijntje te Oeffelt. Op zijn landgoed heeft hij een speciale inrichting en beheer toegepast met als doel het herstel van het heggenlandschap en van de leefgebieden voor bedreigde planten en dieren. En daarmee ook het herstellen van biodiversiteit. Meer voedsel, veiligheid en nestgelegenheid is hierbij het belangrijkste motto. Dat dit natuurherstel daadwerkelijk geleid heeft tot herstel van een aantal voorheen verdwenen soorten blijkt uit de terugkeer van de grauwe klauwier, geelgors en de boomkikker. In 2023 waren er aanwijzingen van een broedgeval van de grauwe klauwier op het landgoed, het eerste sinds ruim vijftig jaar in de Maasheggen. Ook zijn dankzij het uitgekiende beheer een aantal eertijds algemene, maar nu zeldzame, soorten behouden gebleven voor de Maasheggen. Dat betreft onder andere de zomertortel en ringmus. Ook van minder algemene broedvogels zoals de roodborsttapuit, kneu, putter, gele kwikstaart, goudvink en gekraagde roodstaart, heeft Marius op het landgoed broedterritoria waargenomen.

Dat geldt ook voor insecten en kleine zoogdieren. Op het landgoed werden significant meer vlinders en hommels geteld dan op andere telroutes in de Maasheggen. Dankzij het project "Herinstructie van de boomkikker in de Vilt en Maasheggen" is de boomkikker na circa vijftig jaar weer terug in de Maasheggen. Er zijn poelen gegraven en het beheer van de heggen en graslanden is afgestemd op de boomkikker door onder andere braamstruwelen te sparen of te stimuleren.

De natuurmaker Marius Grutters kan uren en uren over de Maasheggen vertellen en draagt zijn kennis over het gebied op allerlei manieren graag over aan anderen. Waarom? Omdat hij een enorme liefde heeft voor de Maasheggen. Deze heggen zijn honderden jaren oud, die moeten we koesteren. Als auteur wil hij de lezer laten genieten van de prachtige natuur en de schoonheid van het unieke Maasheggenlandschap.

Pinksterbloem kondigt lente al vroeg aan

FOTO: BENNIE MUNSTERS

Gezien op 16 maart 2024: deze vroege pinksterbloem, in een berm in Heijen

Een van de schoonheden van onze vochtige tot natte graslanden en moerassen is pinksterbloem (*Cardamine pratensis*). Het is een middelhoge in het voorjaar bloeiende plant met prachtige licht-lila tot roze of paarse bloemen met een fraaie adering. De rechtopstaande ronde stengel is soms vanaf de voet vertakt en draagt samengestelde bladeren met smalle slippen. De rozetbladeren zijn anders, ook samengesteld, maar nu met bijna ronde en bochtig getande deelblaadjes. De langwerpige hauwen zijn wat schuin afstaand.

Bron: Flora van Nederland (<https://www.floravannederland.nl/planten/pinksterbloem>)

Hier is onze fiere pinksterblom

VOLKSGEBRUIKEN DE PINKSTERBRUID

Het Pinksterblomfeest was in vroeger tijden nauw verbonden met de hoop op vruchtbare akkers. Maar het was ook een vrolijk feest waarop jongens en meisjes elkaar konden ontmoeten. Waaruit soms weer letterlijk 'vruchtbare' samenkomsten volgden...

In de loop der jaren is het feest meer tot een kinderfeest geëvolueerd, te vergelijken met bijvoorbeeld Sint Maarten. Kinderen lopen zingend en dansend het dorp rond en krijgen vaak snoep of geld. Het Pinksterblomfeest vindt plaats in begin juni en wordt op sommige plaatsen nog steeds gevierd, bijvoorbeeld op het eiland Terschelling. Maar ook - dichterbij huis - in Broekhuizen.

De Pinksterblom (of Pinksterbruid) is een meisje dat door de jongemannen van de gemeenschap wordt gekozen uit de huwbare meisjes. Ze wordt dan - versierd met bloemen of kransen - door het dorp rondgeleid, gevolgd door een bonte stoet jongens en meisjes. Vaak worden er liedjes gezongen en krijgen de zangers geld of zoetigheden. Daarna wordt de hele dag feest gevierd.

Volksliedje van Terschelling (13e eeuw)
opgetekend door Jaap Kunst (1891-1960)

1. Hier is on - ze fie - re Pink - ster - blom en ik wou hem zo graag er eens we - zen.
2. "Boer," ik vraag je voor de laat - ste maal: "heb je ach - ter nog tak - ken - bos - sen?

Met zijn groe - ne kran - sen op het hoofd en met zijn klin - ken - de
In het don - ker sto - ken wij het vuur, dat flitst en vlamt en...

bel - len. Recht is recht, krom is krom. Be - lief je wat te ge - ven voor de
knet - tert. Vuur en vlam, rook en smook. Zeg, danst mis - schien jouw mooi - e Ka - trien

fie - re Pink - ster - blom, want de fie - re Pink - ster - blom moet voort?
de - ze a - vond ook met de fie - re Pink - ster - blom in 't rond?"

15 Coda

18 Recht is recht, krom is krom. Be - lief je wat te ge - ven voor de
fie - re Pink - ster - blom, want de fie - re Pink - ster - blom moet voort?

Van de bestuurstafel

TEKST : MARCEL AALDERING

Beste leden,

Het afgelopen jaar heeft onze vereniging een nieuwe werkvorm geïntroduceerd: het Groot Overleg. Dit overleg, waarin werkgroepcoördinatoren, actieve leden en bestuur participeren, heeft zich bewezen als een waardevolle vorm voor samenwerking en besluitvorming. Het is alle deelnemers goed bevallen. Tijdens de komende Algemene Ledenvergadering (ALV) zullen we jullie goedkeuring vragen om definitief door te gaan met deze werkvorm. Jullie stem en betrokkenheid zijn essentieel voor het voortzetten van dit succesvolle initiatief.

NIEUWE UITDAGINGEN EN KANSEN

De wereld verandert snel. Ook binnen onze vereniging moeten we ons aanpassen en vernieuwen. We hebben dringend behoefte aan nieuwe krachten. Niet alleen voor formele functies, maar het zijn ook juist kleine taken en korte projecten die onze vereniging verder brengen. Denk bijvoorbeeld aan:

Ledenadministratie: Kun jij een deel van de ledenadministratie op je nemen?

PR en communicatie: Ben jij goed in communicatie en wil je ons helpen met PR?

Lezingen en sprekers: Heb jij een neus voor interessante lezingen en kun je sprekers voor ons strikken?

Subsidies: Weet jij van wanten in deze materie en help je onze kas spekken?

Natuurcafé: Wil je een 'natuurcafé' opzetten met boeiende thema's waarin ook niet-leden en andere groene partijen kunnen deelnemen?

Contacten met gemeenten: Voel jij je thuis in deze wereld en wil je voor ons warme banden smeden voor informatie en samenwerking.

Media: Wil jij samen met Germa nieuwsbrieven uitbrengen of met Saskia de website up-to-date houden?

Schrijvers

Multimediale communicators

Kortom: we hebben handjes nodig!

Er is nog veel meer te doen. Interessant?

Bel Marcel 0629017168. Of kom naar de ALV.

ALV OP ZONDAGochtend 21 APRIL 2024

Deze keer doen we het anders. We hebben de algemene ledenvergadering gecombineerd met een evenement rondom ons clubgebouw. De ALV is niet alleen een belangrijke vergadering voor financiële verantwoording en besluitvorming, maar biedt de leden ook een kans om elkaar te ontmoeten.

Dus: save the date! Het programma begint om 11 uur en duurt tot 13 uur. Een uitnodiging met programma volgt per mail en is weldra ook te vinden op onze website.

Het wordt leuk voor jong en oud. Met lunch. We raden aan om sportief gekleed te komen.

Onderhandelaars

Speciale nestkast voor steenuilen

TEKST: JOS BALLAST; FOTO'S: JOS BALLAST EN DIRK KERKHOFF

Doordat de kast vrij staat en hoog genoeg is, kan deze niet door een steenmarter worden bezocht. Wij blijven de kast natuurlijk de komende tijd goed in de gaten houden zodat we weten door wie deze bezet gaat worden. (zie foto's)

Toeval of niet, naast het nieuwbouwproject "Vallei van Milsbèk" broedt al jaren een steenuilenpaartje in een door ons geplaatste nestkast. Omdat de projectontwikkelaar wettelijk zorg dient te dragen voor een vervangende broedgelegenheid is door ons samen met de ecoloog van het project gekeken naar de mogelijkheden hiervoor. Door onze uilenwerkgroep worden nu twee soortgelijke kasten gemaakt op een vrijstaande paal. Binnenkort worden ze in de nabijheid daar geplaatst.

Afgelopen herfst is er op een erf in Middelaar wel een heel speciale nestkastconstructie geplaatst voor de steenuil. Door STONE (Steenuilenoverleg Nederland) werden geschikte locaties in Nederland gezocht voor het plaatsen van deze constructie. Voorwaarde aan zo'n locatie is dat het een erf is waar geen geschikte - of niet meer beschikbare - natuurlijke broedgelegenheid aanwezig is of een boomgaard in aanleg.

Door STONE waren 9 nestkasten ter beschikking gesteld en wij hadden zo'n locatie in Middelaar. Uiteraard met toestemming van de eigenaar is deze kast door STONE, Dirk Kerkhoff en mij geplaatst. De kasten waren gefinancierd door Vogelbescherming Nederland en een anonieme sponsor. Deze speciale vrijstaande kast is bevestigd op een stalen verzinkte paal van ongeveer 2,5 m hoog en rondom voorzien van uitlopmogelijkheid voor de steenuiltjes.

FAMILIEFOTO: drie jonge steenuiltjes (*Athene noctua*)

Geplande activiteiten | agenda voor de komende periode

Zondag 21 april (11:00 uur)
Algemene Ledenvergadering (ALV)
Locatie: IVN-clubgebouw Gennep

Woensdag 8 mei (19:00 uur)
Plantenwerkgroep: Looierheide
Locatie: vanaf IVN-clubgebouw Gennep

Woensdag 22 mei (20:00 uur)
Lezing: 'Herstelproject Maasduinen'
Inleiding: Gertjan Sengers, gemeente Bergen

Zaterdag 25 mei (hele dag)
Plantenwerkgroep: Koolmansdijk Lichtenvoorde

Woensdag 3 juli (19:00 uur)
Plantenwerkgroep: Gebrande Kamp Milsbeek

Donderdag 5 september (19:00 uur)
Plantenwerkgroep: De Hamert Wellerlooi

Plantenwerkgroep

Tenzij anders is aangegeven vertrekken we telkens om 19.00 uur vanaf de aangegeven plaats. De wandelingen duren circa 2 uur. Enkele weken voor de geplande datum volgt nadere informatie over vertrektijd en vertrekplaats. Meestal verzamelen we in Gennep om gezamenlijk naar het onderzoeksgebied te gaan. Als je mee wilt gaan, geef je dan op via planten@ivn-maasenniers.nl, zodat jij alle informatie krijgt. Meer informatie vind je op de website:

<https://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/nieuws/programma-plantenwerkgroep-2024/>

Lezingen

Lezingen vinden plaats in het IVN-clubgebouw in Gennep. Toegang IVN-leden € 3,00; niet leden € 5,00. Meer informatie op onze website www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/

Vriendelijk verzoek je via de website aan te melden in verband met de inrichting van de zaal.

Oplossing raadplaatje

Schotse hooglanders in de Oeffelter Meent schuren langs het prikkeldraad.

UITGAVE MANIE EN AANLEVEREN KOPIJ

De **MaNie** is een uitgave van de afdeling Maas en Niers van het IVN. Het blad is ook te bekijken op onze website www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers.

Daar vind je ook de actuele informatie over wandelingen, activiteiten en interessante links.

Kopij voor de volgende (zomer-)uitgave voor 10 juli 2024 sturen naar redactie.manie@ivn-maasenniers.nl. Alle bijdragen aan de **MaNie** worden op persoonlijke titel gedaan en bevatten niet altijd de visie van redactie en/of bestuur. De redactie behoudt zich wel het recht voor stukken in te korten. Kopij met een karakter dat niet bij de IVN past (bijvoorbeeld commercieel of politiek) wordt niet gepubliceerd.

Wil je de digitale nieuwsbrief ontvangen met actuele berichten? Stuur een mailtje naar: secretaris@ivn-maasenniers.nl.

Groentjes
op excursie en
schattenjacht bij
Graefenthal
03-02-2024